

LÄRARHANDLEDNING GYMNASIET

BOSTÄDER, HYROR OCH HISTORIA

Hyresgästföreningen

OM MATERIALET

Vi som står bakom det här studiematerialet är Hyresgästföreningen och vi har arbetat för människors rätt till bra bostäder i över hundra år. Hyresgästföreningen är en av Sveriges största folkrörelser – vi organiserar en halv miljon medlemmar och sköter hyresförhandlingar, ger juridisk hjälp och jobbar för att öka de boendes inflytande över sina hem. Vi tror på rimliga hyror och bra bostäder för alla.

SYFTE

Syftet med materialet är att ge en pedagogisk och översiktlig genomgång av svensk bostadspolitik både historiskt och i modern tid. Häftet går igenom olika boendeformer och ger praktiska råd för vad som är viktigt att tänka på vid första boendet, samt vad som gäller vid andrahandsuthyrning.

I häftet varvas fakta med diskussionsunderlag som berör segregering, ekonomi, politik, vad en god bostad egentligen innebär, hur det påverkar våra liv och vilka konflikter som finns inom bostadspolitiken.

MÅLGRUPP

Materialet är tänkt att fungera för både studieförberedande och yrkesförberedande program på gymnasienivå. Övningar och innehåll är anpassade till delar i ämnesplaner för samhällskunskap och historia.

KORT OM HANDLEDNINGEN

Det är ofta lätt att skapa diskussioner och engagemang kring frågor som rör vårt boende. Gör ett urval och använd de delar som är relevanta för elevgruppen. Låt gärna eleverna diskutera och arbeta tillsammans med frågorna.

I den här handledningen finns ett antal aktiviteter som kan användas för att fördjupa och komplettera delarna i häftet. Det finns även förslag på några frågor som kan användas för att bedöma elevernas kunskaper.

INNEHÅLLET I DEN HÄR LÄRARHANDLEDNINGEN ÄR UPPDELAT I FÖLJANDE DELAR:

TESTA VAD DU KAN OM ...

Några enklare faktafrågor som kan vara till hjälp för att gå igenom innehållet i häftet.

DISKUTERA OCH RESONERA

Förslag på några diskussionsfrågor som kan användas i mindre diskussionsgrupper.

FYRAHÖRNSÖVNING

Ett antal frågeställningar som kan ligga till grund för en fyrahörnsövning i helklass.

SVARA PÅ INSÄNDAREN

Genom att besvara någon av insändarna tränar eleverna sin förmåga att uttrycka en ståndpunkt samtidigt som de använder argument från diskussioner och innehåll i häftet.

SÖK INFORMATION PÅ NÄTET

Några uppgifter som handlar om att hämta information om bostadssituationen och bostäder.

UPPGIFTER KOPPLADE TILL KUNSKAPSKRAV

Avslutningsvis följer några frågor som är kopplade till centralt innehåll och kunskapskrav för samhällskunskap och historia. Uppgifterna kan användas för att göra en bedömning av elevernas kunskaper utifrån kunskapskraven för ämnena samhällskunskap (1b 100p) och historia (1a2 50p och 1b 100p).

TESTA VAD DU KAN OM...

Testa dig själv eller en kamrat. Vem har bäst koll på innehållet i häftet?

DEN HISTORISKA UTVECKLINGEN

1. Bostadsbristen på 1800-talet berodde till stor del på ...

- a) att många emigrerade till Amerika
- b) befolkningsökningen
- c) statens bostadsreformer

2. På 1900-talet ville staten göra något åt den usla bostadssituationen. Egnahemslån blev lösningen. Tanken med egnahemslånen var att ...

- a) få folk att flytta tillbaka till landsbygden.
- b) ge folk billiga hyreslägenheter.
- c) erbjuda alternativ till trångboddhet och bostadsmisär.

3. Grundtanken med "folkhemmet" var att ...

- a) få folk att bo kvar på landsbygden.
- b) ge alla svenskar en möjlighet till ett hem och ett bättre liv.
- c) staten inte skulle lägga sig i hur folk bodde.

4. På 1930-talet var det kris i befolkningsfrågan enligt Alva och Gunnar Myrdal. Hur ville de lösa krisen?

- a) Stödja barnfamiljer med större och bättre bostäder.
- b) Ge företag större makt att bestämma hur bostäderna ska se ut.
- c) Ge stöd till barnfamiljer så att de kunde flytta till Amerika.

5. Tanken med ABC-staden var att boende skulle ...

- a) kunna pendla till och från staden.
- b) kunna arbeta och handla i centrum nära hemmet.
- c) ha närhet till friluftsområden.

6. Målet med miljonprogrammet var att bygga över en miljon bostäder på tio år. Lyckades man?

- a) Ja
- b) Nej
- c) Delvis

7. Marknadsmässiga principer handlar om att ...

- a) privata bostadsbolag ska samarbeta med staten för att alla ska få tillgång till bostad.
- b) staten ska ta det största ansvaret för att lösa bostadsbristen.
- c) utbud och efterfrågan på bostadsmarknaden ska styra bostadsbyggandet.

UTMANINGAR OCH KONFLIKTER I DAG

8. Kollektiva lösningar på bostadsbristen handlar om att ...

- a) staten ska finansiera och stödja bostadsbyggandet med skattemedel.
- b) privata företag ska se till att bygga bostäder för de som kan betala.
- c) företag ger bostäder till de anställda.

9. Vilka partier vill öka byggandet av hyresrätter och stärka de kommunala bostadsföretagens ställning?

- a) De borgerliga
- b) De rödgröna
- c) Alla partier

10. Enligt normen för trångboddhet som används i Sverige ska ...

- a) alla bostäder ha både kök, matsal och badrum.
- b) en familj på fyra barn kunna bo i en tvårumslägenhet.
- c) varje barn i ett hushåll ha ett eget sovrum.

11. Antalet otrygga anställningsformer ökar i samhället, vad kan det leda till?

- a) Att trångboddheten i städerna minskar.
- b) Att fler får problem med att få en bostad.
- c) Att priset på bostadsrätter stiger.

12. Att bygga enligt hållbara lösningar handlar om att ...

- a) alla ska få en bostad.
- b) bygga så att miljön inte skadas.
- c) ta hänsyn till både miljö, hållbar ekonomi och människors behov.

OLIKA SÄTT ATT BO

13. Den som har ett förstahandskontrakt på en hyresrätt ...

- a) måste ta lån på banken.
- b) kan bo där hur länge som helst bara hyran betalas i tid.
- c) får inte byta den mot en annan lägenhet.

14. Den som bor i en bostadsrätt ...

- a) ansvarar själv för allt underhåll och alla renoveringar.
- b) får inte ta ut vinst genom att sälja den.
- c) behöver inte ta hänsyn till bostadsrättsföreningen i fastigheten.

15. Ockerhyra betyder att ...

- a) hyran betalas till bostadsrättsinnehavaren.
- b) hyran är alldeles för låg.
- c) hyran är oskäligt hög.

16. För att kunna hyra en studentlägenhet måste du ...

- a) ha arbete och en fast inkomst.
- b) vara student.
- c) vara medlem i en kooperativ hyresrättsförening.

17. När ett par flyttar ihop tillsammans gäller sambolagen och då ...

- a) har båda samma rätt till bohaget om de flyttar isär.
- b) behöver man inte dela lika om man flyttar isär.
- c) måste man skriva ett samboavtal.

Facit

1. b) befolkningsökningen
2. c) erbjuda alternativ till trångboddhet och bostadsmisär.
3. b) ge alla svenskar en möjlighet till ett hem och ett bättre liv.
4. a) Stödja barnfamiljer med större och bättre bostäder.
5. b) kunna arbeta och handla i centrum nära hemmet.
6. a) Ja
7. c) utbud och efterfrågan på bostadsmarknaden ska styra bostadsbyggandet.
8. a) staten ska finansiera och stödja bostadsbyggandet med skattemedel.
9. b) De rödgröna
10. c) varje barn i ett hushåll ha ett eget sovrum.
11. b) Att fler får problem med att få en bostad.
12. a) ta hänsyn till både miljö, hållbar ekonomi och människors behov.
13. b) kan bo där hur länge som helst bara hyran betalas i tid.
14. a) ansvarar själv för allt underhåll och alla renoveringar.
15. c) hyran är oskäligt hög.
16. b) vara student.
17. a) har båda samma rätt till bohaget om de flyttar isär.

DISKUTERA & REFLEKTERA KRING BOENDE

På nästa sida följer några diskussionsfrågor som kan vara underlag för diskussion och reflektion i mindre grupper.

Låt eleverna redovisa sina tankar muntligt eller skriftligt.

FÖRSLAG PÅ REDOVISNINGSFORMER

- Sammanfatta tankarna i en plansch med citat, texter och bilder som illustrerar viktiga tankar.
- Skriv en essä på den fråga som diskuterats. Utgå från egna tankar och väv in fakta och åsikter från olika källor.
- Skriv en insändare eller en debattartikel. Utgå från en frågeställning och redogör för olika argument samt motivera eget ställningstagande.
- Fria reflektioner. Skriv och reflektera kring de tankar och åsikter som kommit fram i diskussionen. Använd gärna exempel och citat.

FÖRR OCH NU

- Hur tänker du om bostadssituationen för hundra år sedan jämfört med i dag?
- Vad har hänt i samhället och hur har det påverkat hur vi bor i dag?
- Tror du utvecklingen hade sett annorlunda ut utan de politiska reformer som genomfördes på 1900-talet?

MIN BOSTAD

- Hur tänker du om ditt framtida boende? Vad är viktigt för dig? Vilka fördelar och nackdelar finns det med att äga respektive att hyra sin bostad? Vilken form föredrar du?
- Varför är bostaden och vårt boende en fråga som väcker så mycket engagemang och åsikter tror du?

HÅLLBAR UTVECKLING

Hållbar utveckling bygger på en utveckling som tar hänsyn till tre perspektiv: det ska vara hållbart ur ett miljöperspektiv, ur ett ekonomiskt perspektiv och ur ett socialt perspektiv.

- Tänk dig att man ska bygga ett nytt bostadsområde i utkanten av staden. Vad måste man tänka på om man vill att bostadshuset ska bygga på hållbar utveckling? Ge exempel på konflikter som kan uppstå mellan de tre perspektiven.

EN IDEOLOGISK FRÅGA

- Hur ser de politiska blocken på bostadsfrågan? Vilka argument använder de? Vilka ideologiska skillnader visar de genom sina argument?
- Vilka argument tycker du väger tyngst?

TRÅNGBODDHET

Enligt statistik från SCB är 17 procent av Sveriges befolkning trångbodda. Bland de som är födda utanför Europa är siffran så hög som 50 procent.

- Ska samhället hjälpa de som bor trångt, eller får de skylla sig själva och lösa det på egen hand? Vilka argument tycker du väger tyngst?

SÅ HÄR VILL JAG BO

Vad är viktigt för dig när du ska flytta hemifrån och skapa dig ditt eget boende?

Fyll i och sammanfatta de delar som du tycker är allra viktigast för dig.

☐ Stort	☐ Litet	☐ Lägenhet	☐ Hus
☐ Eget boende	☐ Hyresrätt	☐ Gammalt	☐ Nybyggt
☐ Så billigt som möjligt	☐ Jag betalar gärna lite mer för mitt boende	☐ Ensam	☐ Med andra
☐ Enkelt och praktiskt	☐ Vackert och exklusivt	☐ Nära till jobb	☐ Centralt i stad

Beskriv och berätta om dina tankar kring ditt framtida boende. Hur du tänker kring det, vad som är viktigt för att du ska må bra och trivas.

FYRAHÖRNSÖVNING

Börja med att förklara för deltagarna att en fråga kommer att ställas som besvaras genom att deltagarna ställer sig i olika hörn av rummet.

Be gruppen att stå stilla tills du ber dem att gå till det hörn de tycker stämmer bäst in på sin egen uppfattning.

Uppmana deltagarna att välja ett hörn. Deltagarna har rätt att ändra sig under övningens gång. Eller ställa sig i det öppna hörnet om de har en åsikt som de inte tycker stämmer överens med något av de andra tre hörnen. Låt sedan personerna som ställt sig i samma hörn berätta för varandra hur de tänkt. Därefter kan du be någon eller ett par från varje hörn berätta för hela gruppen om sina tankar. Som ledare kan du gärna hjälpa deltagarna att formulera sina tankar genom att ställa frågor av typen: Hur tänkte du? Vad kommer det att få för effekter?

De som ställt sig i ett öppet hörn får redogöra för egna förslag och argument i frågan.

Gör ett urval av frågor som du tror skapar intressanta och meningsfulla diskussioner. Ta inte för många frågor på en gång, det är lätt att tappa energin i diskussionen om övningen drar ut på tiden.

HUR VIKTIGT ÄR DET ATT KUNNA FÅ EN EGEN BOSTAD NÄR MAN ÄR UNG?

Mycket viktigt

Ganska viktigt

Inte så viktigt

Öppet hörn

SKA STATEN STÖDJA BYGGANDET AV FLER HYRESRÄTTER MED SKATTEMEDEL?

Ja, absolut

Nej, det är inte bra

Bara i vissa områden

Öppet hörn

SKA STATEN GE SKATTELÄTTNADER TILL DE SOM BOR I VILLA ELLER BOSTADSRÄTT?

Ja, absolut

Nej, det är inte bra

Bara i vissa områden

Öppet hörn

NÄR DU FÅR EN BOSTAD, HUR MYCKET AV DINA INKOMSTER SKULLE DU KUNNA TÄNKA DIG ATT LÄGGA PÅ DITT BOENDE VARJE MÅNAD?

Mycket, eftersom jag tycker det är viktigt med ett bra boende

Inte så mycket

Så lite som möjligt, det finns andra saker i livet som är viktigare

Öppet hörn

BÖR MAN RIVA GAMLA HUS SOM MÅNGA TYCKER ÄR VACKRA FÖR ATT FÅ PLATS FÖR NYA, PRAKTISKA LÄGENHETER DÄR MÅNGA FLER FÅR PLATS ATT BO?

Ja, absolut

Nej, det är inte bra

Bara i vissa områden

Öppet hörn

HUR BEKÄMPAR MAN BÄST BOSTADSSEGREGATION I EN STORSTAD?

Genom lagar som tvingar folk att bo blandat

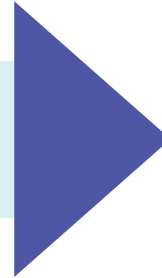
Genom bidrag till utsatta grupper så att de kan flytta till attraktiva områden

Genom att blanda hyresrätter och bostadsrätter i staden och i förorterna

Öppet hörn

SVARA PÅ INSÄNDAREN - TRÄNA DIN ARGUMENTATION

Politik börjar med analys och idéer. Bostadsfrågan är i högsta grad politisk.

Här nedan ser du personer som uttrycker sina åsikter i insändare. Läs igenom dem och skriv sedan ett svar på någon av insändarna.

Bemöt insändarens åsikter och berätta hur du anser att problemet insändaren lyfter bör lösas. Argumentera för din sak och varför du gör de prioriteringar du gör.

BYGG BILLIGA HYRESRÄTTER I STAN SOM FOLK HAR RÅD MED

Det är ju bra att den gamla kolsyrefabriken mitt i centrum ska byggas om till bostäder. Men vem har råd att betala 15 000 kr i hyra i månaden för en trea? Det är ju bara de som har fina jobb och massor med pengar som har råd att flytta dit. Var ska studenter, gamla, fattiga eller vanliga familjer med vanliga jobb bo? Jag är ensamstående förälder med ett vanligt jobb, varför ska inte jag kunna få bo centralt?

Visst kan jag flytta längre ut, men hur långt ut ska jag behöva flytta för att ha råd med en vanlig lägenhet? Vi måste göra något så att vår fina stad inte helt ska bestå av bara en sorts människor – de rika.

Jag tycker det ska byggas fler och billigare hyresrätter i den gamla kolsyrefabriken. Rädda staden, bygg billiga hyresrätter vi har råd med!

/Rosie

HÖJ HYRORNA SÅ SLIPPER VI MYGLET OCH DE EVIGA BOSTADSKÖERNA

Stockholm har länge släpat efter i utvecklingen när det gäller hyresrätter. Det råder en enorm bostadsbrist och marknadsvärdet på en etta i innerstan borde ligga omkring 10 000 kr i månaden. Det är ju billigare att ta lån på banken och köpa en lägenhet. Det här hämmar cirkulationen av hyresrätter, ingen flyttar på sig och bostäder ärvs i generationer mellan familjemedlemmar. Hur ska de nyinflyttade komma in på bostadsmarknaden? De får antingen vänta i tjugo år på en lägenhet, eller köpa ett hyreskontrakt illegalt för flera hundra tusen kronor. För att stoppa utvecklingen måste hyrorna upp till en nivå som matchar marknaden. Höj hyrorna!

/Fredrik

SÖK INFORMATION PÅ NÄTET

VAD KOSTAR DET ATT HYRA?

Vad är den genomsnittliga hyran för en lägenhet på tre rum och kök i Sverige? I vilka delar av landet är det dyrast respektive billigast att hyra lägenhet? Vad kan det bero på?
(Sök på www.scb.se)

HUR MÅNGA LÄGENHETER FINNS DET I SVERIGE?

Hur ser fördelningen ut mellan hyresrätter och bostadsrätter? Ökar eller minskar antalet hyresrätter i dag? Jämför med någon av storstadsregionerna. Likheter och skillnader?
(Sök på www.scb.se)

BOSTADSBYGGANDET

Sök på scb.se och ta reda på hur situationen ser ut när det gäller bostadsbyggandet. Artikel "Bostadsbyggande ökar kraftigt". Hur många nya bostäder har byggts de senaste åren? Var byggs det mest? Minst? Varför just där tror du?

HÅLLBART BYGGANDE

Sök på "hållbart byggande" och ge exempel på något bostadsprojekt som bygger på hållbart byggande. På vilket sätt är byggprojektet hållbart? Hur ser det ut i din kommun?

HUR SER DET UT DÄR DU BOR?

Undersök hur bostadssituationen ser ut där du bor. Hur ser fördelningen ut mellan hyresrätter och bostadsrätter? Hur får man tag i en hyresrätt eller studentlägenhet? Kommunala hyresvärdar jämfört med privata, hur ser den fördelningen ut?

Finns det bostadskö? Hur länge behöver man stå i den för att få en lägenhet?

Hur ser situationen ut vad gäller bostadssegregation? Är det stor skillnad mellan olika områden där du bor? Vilka konsekvenser får det?

UPPGIFTER KOPPLADE TILL KUNSKAPSKRAV

Här följer några exempel på uppgifter som är kopplade till och går att bedöma enligt centralt innehåll och kunskapskrav för ämnet historia och samhällskunskap. Se urval av syfte, centralt innehåll och kunskapskrav nedan.

HISTORIA

1. BOSTÄDER – FÖRÄNDRING OCH KONTINUITET

Hur har bostadssituationen och bostadspolitiken förändrats från 1800-talet, vidare genom 1900-talet fram till i dag?

Utgå från begreppen förändring och kontinuitet. Vilka förändringar har skett? Vad har inte förändrats (kontinuitet)?

Ord och begrepp att använda: Bostadsbrist, befolkningsökning, privata lösningar, statens ansvar, politisk vilja, högkonjunktur och rekordår, politiska reformer, hyreslägenheter, bostadsrätter, hållbara lösningar.

2. HUR BOR VI OM 50 ÅR?

Hur tror du bostadssituationen ser ut om 50 år i Sveriges storstäder?

Utgå från den historiska utvecklingen och situationen i dag och resonera.

Stödfrågor att använda: Kommer bostadsbristen och segregationen att öka eller minska? Kommer staten ta större eller mindre ansvar för att skapa bostäder för alla? Vilka lösningar är mest troliga? Kommer boendeförhållandena att se annorlunda ut? Vad tyder på det? Vilka politiska värderingar kommer att råda tror du?

SAMHÄLLSKUNSKAP

1. BOSTADSBRIST – EN ANALYS

Analysera och resonera kring bostadsbristen i Sveriges storstäder.

– Resonera kring tänkbara orsaker till bostadsbristen i storstaden.

Begrepp att använda: Befolkningsökning, segregation, politiska reformer, ekonomiska förutsättningar, statens ansvar, individers ansvar.

– Vilka konsekvenser leder bostadsbristen i storstaden till?

Stödfrågor att använda: Hur drabbas samhället, företag, enskilda människor? Vilka är det som drabbas värst?

– Vilka åtgärder kan genomföras för att minska bostadsbristen?

Stödfrågor att använda: Ge exempel på vad staten kan göra. Vad kan företag och individer göra? Ge exempel och resonera.

2. BOSTÄDER TILL UNGDOMAR – ARGUMENTERA FÖR EN ÅSIKT

Vad ska man göra för att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden och få sin första bostad? Vad tycker du är den bästa åtgärden?

Argumentera för din åsikt. Använd fakta och exempel från historien, i dag och egna erfarenheter i din argumentation.

KOPPLINGAR TILL ÄMNESPLANER

HISTORIA

Ämnets syfte

Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förståelse av olika tiders levnadsvillkor och förklara människors roller i samhällsförändringar. Undervisningen ska bidra till insikt i att varje tids människor ska förstås utifrån sin tids villkor och värderingar. Eleverna ska också få utveckla förståelse av nutiden samt förmåga att orientera sig inför framtiden.

Undervisningen i ämnet historia ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.

Centralt innehåll (Hi 1a2 50p + Hi 1b 100p)

- Olika historiska frågeställningar och förklaringar kring långsiktiga historiska förändringsprocesser som speglar både kontinuitet och förändring, till exempel befolkningsutveckling, statsbildning, jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde, på makt och på könsmönster.

Kunskapskrav för betyget E (Hi 1a2 50p + Hi 1b 100p)

- Eleven ger enkla exempel på, och förklarar översiktligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några enkla slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

SAMHÄLLSKUNSKAP

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om historiska förutsättningars betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Centralt innehåll (Sh 1b 100p)

- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.
- Presentation i olika former och med olika tekniker med betoning på det skriftliga och muntliga, till exempel debatter, debattartiklar och rapporter.

Kunskapskrav för betyget E (Sh 1b 100p)

- Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra enkla slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera någon orsak och konsekvens.
- I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.
- Eleven diskuterar översiktligt orsaker och konsekvenser samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.
- Eleven kan ge enkla argument för sina ståndpunkter och värderar med enkla omdömen andras ståndpunkter.